

Sygn. akt I CSK 3657/22

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku E. D.
z udziałem M. R., B. J. i M. D.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 22 października 2021 r., sygn. akt IV Ca 2733/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2) stwierdza, że uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na potrzebę wykładni art. 947 k.c. (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) i „wyjaśnienia, czy norma ta jest stosowana niejako automatycznie do rozstrzygania kolizji między testamentami sporządzonymi w różnych datach, bez zastrzeżenia w późniejszym odwołania wcześniejszego, bez względu na rzeczywistą wolę testatora, czy też zanim art. 947 KC znajdzie zastosowanie, należy podjąć próbę rekonstrukcji tej woli w drodze wykładni testamentu.”

O potrzebie wykładni przepisów prawnych jako przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania można mówić wtedy, gdy z mającego zastosowanie lub mogącego mieć zastosowanie w sprawie przepisu dekodowane są różne normy prawne, a brak jest wypowiedzi w doktrynie i orzecznictwie, które by te różnice usuwały i wyjaśniały przyczyny ich występowania. Tymczasem przepis, o którego wykładnię skarżąca zabiega był przedmiotem wykładni zarówno Sądu Najwyższego, jak i doktryny, i jest to w zasadzie jednolita wykładnia. Problemy sformułowane przez skarżącą można zatem uznać za wyjaśnione.

W piśmiennictwie nie ma wątpliwości co do tego, że wykładnia testamentu, którego dyspozycje nie zostały sformułowane jednoznacznie, dokonywana jest w pierwszej kolejności przy wykorzystaniu ogólnych reguł wywodzonych z art. 948 k.c., a więc z pierwszeństwem zastosowania interpretacji subiektywnej. Dopiero gdy zawodzą te reguły, gdyż ich zastosowanie nie pozwala na ustalenie treści testamentu w sposób niewątpliwy, możliwe jest zastosowanie reguł konkretnych z art. 947, 961 k.c. Art. 947 k.c., jako konkretna reguła wykładni, służy nadaniu testamentowi określonego sensu jedynie w przypadku zaistnienia wątpliwości, których nie udało się usunąć na wcześniejszym etapie działań interpretacyjnych.

W uchwale z 26 lutego 2021 r., III CZP 24/20 (OSNC 2021, nr 9, poz. 59) Sąd Najwyższy stwierdził, że wykładni testamentu należy dokonywać z uwzględnieniem okoliczności jego sporządzenia, które mogą być ustalane z wykorzystaniem wszelkich środków dowodowych. Ostatnią wolę spadkodawcy

wyrażoną w testamencie należy tłumaczyć w taki sposób, aby zapewnić w możliwie najpełniejszym stopniu realizację jego rozporządzenia; w sytuacji, gdy możliwe jest różne rozumienie postanowień testamentu konieczne jest przyjęcie takiej wykładni, która pozwala utrzymać rozporządzenie spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść.

Wykładnia testamentu nie może prowadzić do jego uzupełnienia o postanowienia, których on nie zawiera (orzeczenie Sądu Najwyższego z 15 marca 1963 r., III CR 131/62, OSPiKA 1964, nr 5, poz. 94). Szeroko o zasadach wykładni testamentu i znaczeniu odwołania kolejnych testamentów Sąd Najwyższy wypowiedział się też w postanowieniu z 30 czerwca 1972 r., I CR 403/72 (OSNC 1973, nr 3, poz. 49) i w wyroku z 17 października 2008 r., I CSK 158/08 (OSNC 2009, nr 11, poz. 154). Wyjaśnił, że zgodnie z art. 947 k.c., jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament, nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia wcześniejszego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu. Ustanowienie spadkobiercy w nowym testamencie daje się pogodzić z ustanowieniem zapisu w testamencie wcześniejszym. Powołanie spadkobiercy w późniejszym testamencie powoduje, że wcześniej ustanowiony zapis nie traci skuteczności, a obowiązek jego wykonania ciąży na ustanowionym spadkobiercy testamentowym. Wprawdzie w ustawie brak wyraźnego unormowania tej kwestii, ale zasada ta wynika z uregulowań dotyczących zapisu (art. 968 k.c.), skuteczności sporządzanych kolejno testamentów, gdy w testamencie nowym brak klauzuli odwołującej testament wcześniejszy (art. 947 k.c.), a także skuteczności zapisów w sytuacji, w której spadkobierca testamentowy nie chce lub nie może być spadkobiercą i jego udział przypada innej osobie (art. 967 § 1 k.c.), bądź też gdy następuje przyrost lub do dziedziczenia dochodzi spadkobierca podstawiony (art. 967 § 2 k.c.). Zwłaszcza z art. 967 k.c. jednoznacznie wynika, że zasadą jest przejście na kolejnych spadkobierców obowiązku wykonania zapisów (także poleceń i innych rozrządzeń).

Do tych zasad wykładni testamentu odwołały się też Sądy *meriti* w niniejszej

sprawie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

[as]